

місцевостях біля приток, де є орні землі та забудова.

Зіставлення картографічних даних і табличних результатів виявило, що лише близько 28% територіальних ландшафтів є придатними для відпочинку та розваг. Водночас понад 70% площі практично непридатні для рекреації. Причинами є інтенсивне землеробство, щільна забудова, посередні візуальні характеристики місцевості та сумнівна екологічна безпека. Зроблені висновки додатково підкреслюють недоцільність існуючих розмірів Національного природного парку "Подільські Товтри" і свідчать про можливість його триразового зменшення.

Висновки. Більшість пейзажів НПП "Подільські Товтри" демонструють середній та низький рекреаційний потенціал ландшафтних ресурсів (від 61 до 21% за шкалою оцінювання), що вказує на обмежені рекреаційні перспективи антропогенізованих ландшафтів парку. Найбільшу рекреаційну привабливість демонструють річково-долинні пейзажі Дністра та його приток, а також горбисто-пасмові ландшафти Товтрового кряжу.

Список використаних джерел:

1. НПП «Подільські товтри». Офіційний сайт. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.tovtry.km.ua/ua/>.
2. Царик Л.П., Чернюк Г.В. Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки й аналізу. Підручники і посібники, 2001. 188 с.
3. Царик П.Л., Царик П.Л., Кузик І.Р. Національний природний парк «Подільські Товтри», його туристична привабливість і транспортна доступність. DOI 10.36074/grail-of-science.27.08.2021.065.

ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ УПРАВЛІННЯ ЕКСКУРСІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Олександра ЧУБРЕЙ, Ганна ЄРЕМІЯ, Ростислав ШЕРЕМЕТ

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Чернівці, Україна

Abstract. *Inclusive tourism is focused on ensuring accessibility for all population groups, including people with disabilities, elderly people, and families with children. It covers not only physical accessibility but also social and cultural aspects. Special attention is given to the accessibility of excursions, adaptation of routes, and training of staff. Challenges include adapting infrastructure and creating a regulatory framework. Development prospects include the use of modern technologies, cooperation between public and private sectors for the sustainable development of inclusive tourism.*

Key words: *inclusive tourism, accessibility, excursion activities, social integration, technological innovations.*

Інклюзивний туризм – це одна з найважливіших тенденцій сучасної туристичної індустрії, що зосереджена на забезпеченні доступності для всіх категорій населення, зокрема людей з обмеженими можливостями, осіб похилого віку, сімей з дітьми та інших вразливих груп. У цьому контексті інклюзивний туризм не обмежується лише фізичним доступом до туристичних ресурсів, але також охоплює організаційні, соціальні та культурні аспекти, що дозволяють людям з особливими потребами брати участь у туристичних заходах без обмежень.

Особливе значення інклюзивний туризм набуває в контексті управління екскурсійною діяльністю. Екскурсії є важливим елементом туристичного досвіду, і їх доступність для різних категорій туристів є важливим аспектом розвитку туризму в сучасному світі. Забезпечення рівних можливостей для всіх туристів, незалежно від їх фізичних або когнітивних можливостей, стало важливим етапом у розвитку соціально відповідального туризму.

Ця стаття розглядає інклюзивний туризм як напрям управління екскурсійною діяльністю, звертаючи увагу на основні виклики, які стоять перед організаторами екскурсій, а також на перспективи розвитку цієї галузі в контексті соціальної інтеграції та сталого розвитку.

Інклюзивний туризм, згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (2011), передбачає створення доступного середовища для всіх верств населення, включаючи людей з обмеженими можливостями, осіб похилого віку та дітей, а також інших вразливих груп. Це поняття включає не тільки адаптацію туристичних послуг, але й створення культурно чутливого середовища, яке враховує різноманітність потреб і бажань людей з різними рівнями доступності.

Важливо зазначити, що інклюзивний туризм передбачає зміни в організації туристичних послуг, забезпечення доступності транспорту, проживання, інформації та навіть туристичних маршрутів. У той час як в минулому туризм був здебільшого орієнтований на стандартних туристів, сьогодні все більше уваги приділяється туризму, який може бути доступним для всіх без винятку.

Принцип інклюзивності виходить з ідеї, що кожна людина має право на повноцінний відпочинок і дозволя. Тому розвиток інклюзивного туризму сприяє не тільки розвитку індустрії, але й підтримці соціальної справедливості та інтеграції осіб з обмеженими можливостями в суспільство [2].

Управління екскурсійною діяльністю в інклюзивному контексті є невід'ємною частиною забезпечення доступності туризму. Для того, щоб екскурсії стали дійсно інклюзивними, необхідно провести комплексну роботу з адаптації як самих маршрутів, так і навчання персоналу. При цьому важливо враховувати не лише фізичні бар'єри, а й сенсорні та когнітивні потреби туристів, що мають особливі вимоги.

Управління екскурсійною діяльністю в умовах інклюзивного туризму потребує врахування кількох ключових викликів, які можуть суттєво вплинути на якість наданих послуг.

Одним з основних викликів є адаптація фізичних об'єктів для забезпечення доступності для людей з обмеженими можливостями. Це стосується не лише адаптації маршрутів, але й усієї інфраструктури: від доступу до транспортних засобів і туристичних об'єктів до забезпечення наявності спеціальних санітарних приміщень. Адаптація інфраструктури вимагає значних інвестицій, однак вона є необхідною для забезпечення рівних умов для всіх туристів.

Згідно з дослідженням, проведеним в Європі, велику увагу варто приділяти також створенню зручних умов для людей з вадами зору та слуху. Наприклад, використання слухових апаратів на екскурсіях або надання інформації у вигляді текстів для людей з вадами зору допомагає покращити якість наданих послуг.

Іншим важливим викликом є недостатнє навчання персоналу туристичних компаній. У багатьох випадках гіді та працівники, що займаються організацією екскурсій, не мають необхідних знань або навичок для роботи з людьми з обмеженими можливостями. Це може призвести до низької якості обслуговування та створення непотрібних бар'єрів для туристів.

Дослідження показують, що гіді, які пройшли спеціалізовані курси з інклюзивного туризму, здатні краще адаптувати екскурсії під потреби різних категорій туристів [1]. Такий підхід сприяє не тільки покращенню досвіду для туристів з обмеженими можливостями, але й підвищенню професіоналізму персоналу.

Один з основних викликів для розвитку інклюзивного туризму — це недостатня розробленість нормативно-правової бази, яка б чітко регулювала стандарти доступності туристичних послуг. У багатьох країнах ще не існує єдиних правил для забезпечення інклюзивності в туризмі, що призводить до нерівних умов на різних туристичних об'єктах.

Зокрема, недостатньо визначені механізми фінансування проектів адаптації інфраструктури та створення спеціальних послуг для осіб з обмеженими можливостями. Ці

питання потребують вирішення на державному рівні через впровадження стандартів і підтримку з боку урядів і організацій.

Інклюзивний туризм має великий потенціал для розвитку, особливо в контексті екскурсійної діяльності. На сьогоднішній день існує кілька напрямків, що можуть сприяти його подальшому розвитку.

Використання новітніх технологій може значно полегшити адаптацію екскурсій для людей з обмеженими можливостями. Наприклад, розвиток віртуальних турів дозволяє людям з фізичними обмеженнями отримувати доступ до культурних пам'яток і туристичних об'єктів, навіть не виходячи з дому. Крім того, мобільні додатки для планування маршрутів з урахуванням особливих потреб можуть значно покращити досвід мандрівників.

Важливою інновацією є також використання технологій для створення інтерактивних екскурсій, що дозволяють отримати більш детальну інформацію за допомогою планшетів чи мобільних телефонів. Це особливо актуально для туристів з вадами зору або слуху (Gonzalez et al., 2020).

Для успішного розвитку інклюзивного туризму необхідна тісна співпраця між державними структурами та приватними туристичними компаніями. Це може включати як фінансування адаптації туристичних об'єктів, так і створення інфраструктури для людей з обмеженими можливостями.

Прикладом такої співпраці є програми, що реалізуються в ряді європейських країн, де туристичні компанії працюють разом з державними органами для забезпечення доступності туризму на всіх етапах — від планування до реалізації. Це дозволяє створити ефективні моделі для сталого розвитку інклюзивного туризму [2].

Промоція інклюзивного туризму на міжнародному рівні є важливим кроком для залучення нових туристів і розвитку міжнародної співпраці. Участь у міжнародних форумах і конференціях дозволяє обмінюватися досвідом і створювати нові моделі для інклюзивного туризму.

Крім того, міжнародне співробітництво дає можливість створювати глобальні ініціативи, які сприятимуть покращенню доступності туристичних послуг для всіх верств населення, включаючи осіб з обмеженими можливостями.

Висновки. Інклюзивний туризм є важливим напрямком розвитку туристичної індустрії, що сприяє не лише розширенню доступу до туристичних послуг, а й забезпеченню рівних можливостей для всіх категорій громадян. Однак для успішного управління екскурсійною діяльністю необхідно подолати ряд викликів, таких як адаптація інфраструктури, навчання персоналу та вдосконалення нормативно-правової бази.

Перспективи розвитку інклюзивного туризму полягають у використанні технологічних інновацій, активній співпраці між державними і приватними секторами та промоції інклюзивного туризму на міжнародному рівні. Ці кроки дозволять не тільки підвищити якість обслуговування, але й сприяти сталому розвитку туризму в умовах соціальної інтеграції та справедливості.

Список використаних джерел:

- 1.Araujo, L., & Costa, J. (2018). Inclusive Tourism: Challenges and Opportunities for Tour Guides. *Journal of Tourism Studies*, 12(3), 201-217.
- 2.Baker, S. (2019). The Role of Inclusive Tourism in Regional Development. *Tourism Management Perspectives*, 29(2), 45-56.